

UD 2. A ORGANIZACIÓN POLÍTICA E TERRITORIAL DE ESPAÑA.

1. INTRODUCCIÓN.

Despois da **Guerra Civil (1936-1939)** estableceuse en España unha **ditadura de carácter persoal** encabezada polo xeneral **Francisco Franco**, denominada **franquismo ou época franquista**, que durou ata a súa morte acontecida no ano **1975**. A partir dese momento, España accedeu a un **réxime democrático**.

2. CARACTERÍSTICAS DO SISTEMA POLÍTICO ESPAÑOL ACTUAL.

A actual **Constitución Española** foi aprobada **no ano 1978** por consenso de todas as forzas políticas representadas no **Parlamento** e posteriormente polo pobo español no **referendo** celebrado o 6 de decembro dese ano.

A partir dela podemos sintetizar as características máis salientables do sistema político español actual.

2.1. Establece unha Monarquía Parlamentaria. A **Monarquía** é un sistema de goberno no que o máximo representante, o monarca, rei ou raíña, ten o poder con carácter vitalicio e transmíteo por herdanza. En España, en 1975 restaurouse a dinastía dos Borbón na figura de Xoán Carlos I. Despois de abdicar no ano 2014, o actual monarca é o rei Felipe VI e a herdeira é a súa filla Leonor, que ten o título de Princesa de Asturias.

A **Monarquía Parlamentaria** é un tipo de monarquía na que o xefe do Estado (rei ou raíña) reina pero non goberna. As súas funcións son representar ao Estado nas súas relacións con outros países e ser árbitro ou moderador entre as distintas institucións, pero non exerce o poder executivo nin o lexislativo nin o xudicial.

2.2. É un sistema democrático. Un réxime político democrático é un réxime que permite a participación política dos cidadáns a través de eleccións libres e respecta os seus dereitos fundamentais. Democracia deriva da palabra grega **demos (pobo)** e **crato (goberno)** e significa **goberno do pobo para o pobo**, entendendo este como o goberno da maioría da poboación do país.

2.3. É un Estado de Dereito. Estado de Dereito é aquel que está sometido ao **"imperio da lei"**. Quere dicir que a lei, elaborada polos representantes dos cidadáns, está por riba de todos os individuos, grupos ou institucións.

2.4. Exercicio do voto. En España está recoñecido o **sufrexio universal**: teñen dereito a votar todos os homes e mulleres maiores de idade (18 anos). **O voto debe ser libre, directo e secreto.**

2.5. Pluralismo político. Os votantes poden elixir entre varias opcións políticas representadas polos distintos partidos políticos.

2.6. División de poderes:

- **Lexislativo.** Encárgase de elaborar e aprobar as leis e os orzamentos. Tamén ten a función de elixir ao Xefe do Goberno e controlar a actuación deste organismo. Reside no **Parlamento**, que en España está dividido en dúas cámaras: O Congreso de Deputados e o Senado. Os seus membros son elixidos polos cidadáns cada catro anos (**eleccións xerais**).
- **Executivo.** Dirixe a política interior e exterior do Estado aplicando as leis nos diferentes ámbitos: economía, educación, sanidade, defensa... Reside no **Goberno**, que está formado polo presidente e os ministros.
- **Xudicial.** Administra xustiza xulgando aos acusados segundo as leis e sancionando aos que non as cumpren. Reside nos **xuíces e tribunais**. É un poder independente dos outros dous e só está sometido ao imperio da lei.

2.7. Recoñece os dereitos e liberdades. Entre eles destacan:

- **Dereitos individuais:** á vida e á integridade física, liberdades (de expresión, relixiosa...), igualdade ante a lei, inviolabilidade de domicilio...
- **Dereitos políticos:** dereito de sufraxio (voto), eleccións libres, unha Constitución, pluralidade de partidos políticos.
- **Dereitos económicos e sociais:** dereito ao traballo, á folga, á atención sanitaria, á educación...
- **Dereitos xurídicos:** a unha xustiza imparcial, a contar con recursos xurídicos axeitados, a non ser detido arbitrariamente, dereito do detido a non ser sometido a malos tratos.

3. A ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA. MUNICIPIOS E PROVINCIAS.

- **OS MUNICIPIOS:** son as entidades básicas da organización territorial en España. O territorio que comprende cada municipio, denominado **termo municipal**, é de extensión variable e está gobernado polo **Concello**. Esta institución está integrada polo **alcalde e os concelleiros**, elixidos cada catro anos mediante sufraxio universal (**eleccións municipais**). O Concello préstalle aos cidadáns diversos **servizos**: planificación da localidade, iluminación pública, recollida de lixo, limpeza das rúas, pavimentación, policía local, transporte público, asistencia social, protección civil...
- **AS PROVINCIAS:** son entidades territoriais que agrupan a varios municipios. O seu goberno corre a cargo das **Deputacións provinciais**, formadas por deputados elixidos á súa vez polos concellos. A **función** principal da deputación é xestionar e coordinar servizos comúns a varios municipios que forman a provincia.

4. A ORGANIZACIÓN TERRITORIAL DE ESPAÑA. AS COMUNIDADES AUTÓNOMAS.

A Constitución de 1978 establece a unidade e a indivisibilidade da nación española, pero recoñece o dereito das nacionalidades e rexións con características históricas, culturais e económicas comúns a constituírse en Comunidades Autónomas. Co paso do tempo organizáronse 17 Comunidades Autónomas e 2 Cidades Autónomas, Ceuta e Melilla.

4.1. ESTATUTO DE AUTONOMÍA é a norma básica de cada Comunidade Autónoma. Recolle a denominación da Comunidade, as institucións autonómicas e as súas competencias.

- **Denominación da Comunidade Autónoma.** Recolle o seu nome, o territorio que a forma e os símbolos que a identifican (bandeira, himno, escudo...).
- **Institucións autonómicas.**
 - **Parlamento autonómico.** Exerce o poder lexislativo. Aproba as leis que afectan ao seu territorio, aproban os orzamentos e controlan ao Goberno autonómico. Os seus membros son elixidos por sufraxio universal cada catro anos (**eleccións autonómicas**) e estes teñen a facultade de elixir ao Presidente do Goberno autónomo.
 - **Goberno autonómico (en Galicia denomínase Xunta de Galicia).** Está formado polo presidente e os conselleiros. Exerce o poder executivo e a súa función é aplicar as leis aprobadas polo parlamento autonómico e aquelas nas que comparte competencias co Estado central.
 - **O Tribunal Superior de Xustiza.** É o máximo organismo xudicial de cada comunidade autónoma.
- **As competencias autonómicas.** Son aqueles aspectos sobre os que as institucións autonómicas poden lexislar ou decidir. Algunhas denomínanse **plenas**, é dicir, exclusivas da Comunidade Autónoma, como a organización das institucións autonómicas, a vivenda, o urbanismo, a sanidade... Outras están **compartidas co Estado central**, como a educación, a xestión das estradas, a lexislación laboral...

4.2. O DELEGADO DO GOBERNO. Representa ao Goberno Central en cada Comunidade Autónoma. Encárgase de que se cumpran as leis estatais e é o responsable da seguridade pública; para iso dirixe as forzas de seguridade do Estado na Comunidade Autónoma.

É necesario saber localizar nun mapa político de España: as comunidades autónomas e as provincias. Tes á túa disposición os mapas correspondentes na aula virtual do centro.